

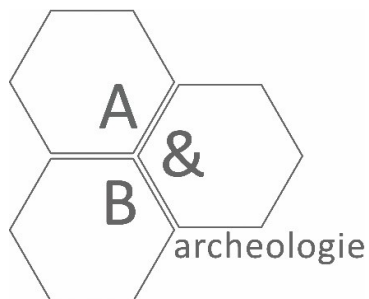
2026.003

Archeologienota Staden Voermanstraat 5

Programma van Maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

5-2-2026

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen aan de Voermanstraat 5 te Staden (provincie West-Vlaanderen), gelegen buiten woon- of recreatiegebied, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken bodemingrepen groter zijn dan 5000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is ca. 174.405m² groot en situeert zich ten noordwesten van de Provinciebaan en ten westen, ten noorden en ten zuiden van de Voermanstraat. Het omvat diverse bedrijfsgebouwen en andere infrastructuur, behorend tot een diepvriesbedrijf. In het noordwesten zijn woningen Grote Veldstraat 144A en 144B gelegen, met ertussen een weiland met enkele bomen in. In het oosten van het terrein bevindt zich verder een stuk akkerland, dat wordt geflankeerd door een noord-zuid georiënteerde weg, die langs de zuidelijke rand van de site verder doorloopt.

Het plangebied was in de 18de eeuw gelegen in de landelijke omgeving tussen de kernen van Staden, Oostnieuwkerke en Westrozebeke. In deze periode liep in het zuidelijke en oostelijke deel van het plangebied twee wegen, die tot in het begin van de 21ste eeuw deels zichtbaar bleven in het landschap. Binnen het plangebied kwamen in deze periode een drietal hoeses, omgeven door boomgaarden voor. Uit de noordwestelijke hoeve evolueerde de huidige bebouwing. De overige twee verdwenen in de loop van de 19de eeuw en 20ste eeuw. Tijdens de Eerste Wereldoorlog bevond het terrein zich in het hinterland van het door de Duitsers bezette gebied. De luchtfoto's en loopgravenkaarten uit 1917 geven geen WOI-gerelateerde structuren weer binnen de grenzen van het plangebied. Uit de orthofotosequentie vanaf de late 20ste eeuw blijkt dat de noordwestelijke hoeve zich doorheen de decennia steeds verder uitbreidde tot de huidige situatie. Hierbij bleef enkel het zuidoostelijke deel van het plangebied onbebouwd. In deze zone zouden aldus nog gunstig bewaarde archeologische sites kunnen voorkomen.

Het plangebied situeert zich op de oostelijke flank van de Rug van Westrozebeke en kent een reliëf dat, overeenkomstig met deze landschappelijke positie, toeloopt van oost (ca. +28,0m TAW) naar west (ca. +31,5m TAW). Deze landschappelijke ligging, op een hogere flank, in de omgeving van enkele natuurlijke waterlopen, kan interessant geweest zijn voor menselijke bewoning in het verleden. Bodemkundig worden natte zandleembodems zonder profielontwikkeling en matig droge tot matig natte lichte zandleembodems of lemige zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont verwacht.

Rondom het plangebied zijn reeds enkele archeologische sites gekend. Zo worden op basis van cartografische bronnen diverse sites met walgracht aangeduid. Deze zouden een laatmiddeleeuwse oorsprong kunnen kennen. Daarnaast werden bij luchtfotografische prospectie ook al sporen van onbepaalde datum geobserveerd even ten noorden van het terrein. Gravend onderzoek bracht verder aan de Provinciebaan al een houtskoolmeiler uit de Romeinse tijd, een gefaseerde bewoningssite uit de Karolingische periode tot volle middeleeuwen, (post)middeleeuwse perceelsgrachten en een loopgraafsegment en bomkraters uit de Eerste Wereldoorlog aan het licht.

Op basis van de landschappelijke ligging van het plangebied, de bodemkundige situatie en het archeologisch kader kan voor het plangebied een ietwat verhoogde archeologische verwachting worden opgesteld, vooral voor sites met grondsporen. De kans op het aantreffen van een in situ bewaarde steentijd artefactensite wordt op basis van de bodemkundige gegevens klein ingeschat.

De initiatiefnemer wenst het bestaande bedrijf uit te breiden met de toevoeging van een nieuwe diepvries (ca. 5.000m²), verwerkingshal (ca. 1.156m²), betonverharding (ca. 9.035m²), luifels (ca. 504m²), grasdallen (ca. 1.100m²) en een keermuur (ca. 900m²). De uitbreiding is gesitueerd in het zuidoostelijke deel van het terrein, aansluitend bij de bestaande diepvriescellen, de reeds vergunde machinekamer en de bestaande verwerkingsloods. De huidige trage weg in het oosten van de site zal gebruikt worden als brandweg, maar ondergaat geen fysieke veranderingen. Voor de bouw van de nieuwe diepvriescel en de verwerkingshal wordt een uitgraving voorzien tot op +27,63m TAW. Het huidige maaiveldniveau ligt in deze zone tussen +28,36m TAW en +28,93m TAW. De ontgravingsdiepte bedraagt in deze zone bijgevolg ca. 0,73m à 1,3m. Voor de aanleg van de verhardingen, grasdallen en keermuur zal de teelaarde afgegraven worden (minstens 30cm diep). Vervolgens wordt terrein deels opgehoogd. Deze bodemingrepen beperken zich dus tot het zuidoostelijke deel van het terrein (ca. 17.695m²), hier zal de bodem 30cm (rekening houdend met archeologische buffer wordt dit 60cm) tot 1,3m verstoord worden.

Het plangebied kent een verhoogde archeologische verwachting, maar op basis van het bureauonderzoek alleen kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken in de zuidoostelijke zone zijn van dien aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de landelijke omgeving rond Staden, waarover archeologisch nog veel kennis te vergaren valt. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren, in het zuidoostelijke deel van het terrein. Dit verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, aangezien het terrein momenteel nog niet vrij van gebruik is.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Staden, Voermanstraat 5

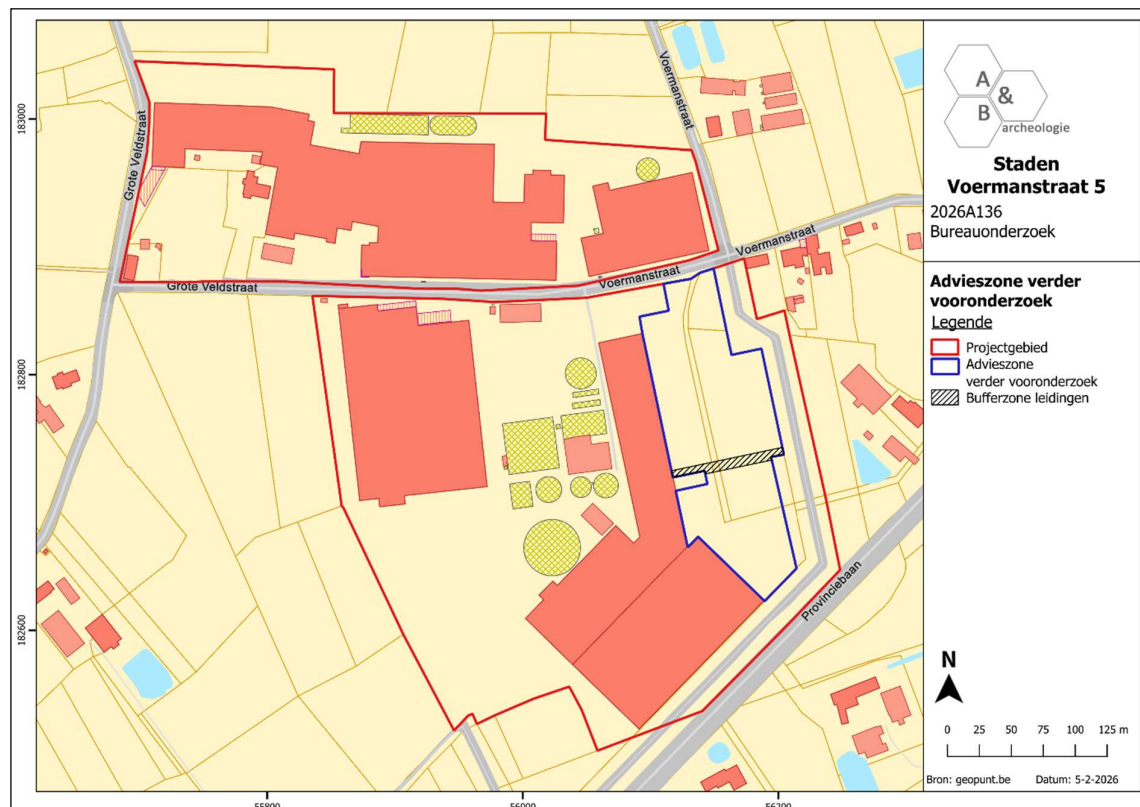
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 55504,20 en Y: 182492,52; X: 56428,59 en Y: 183058,78

Oppervlakte plangebied: 174.405m²

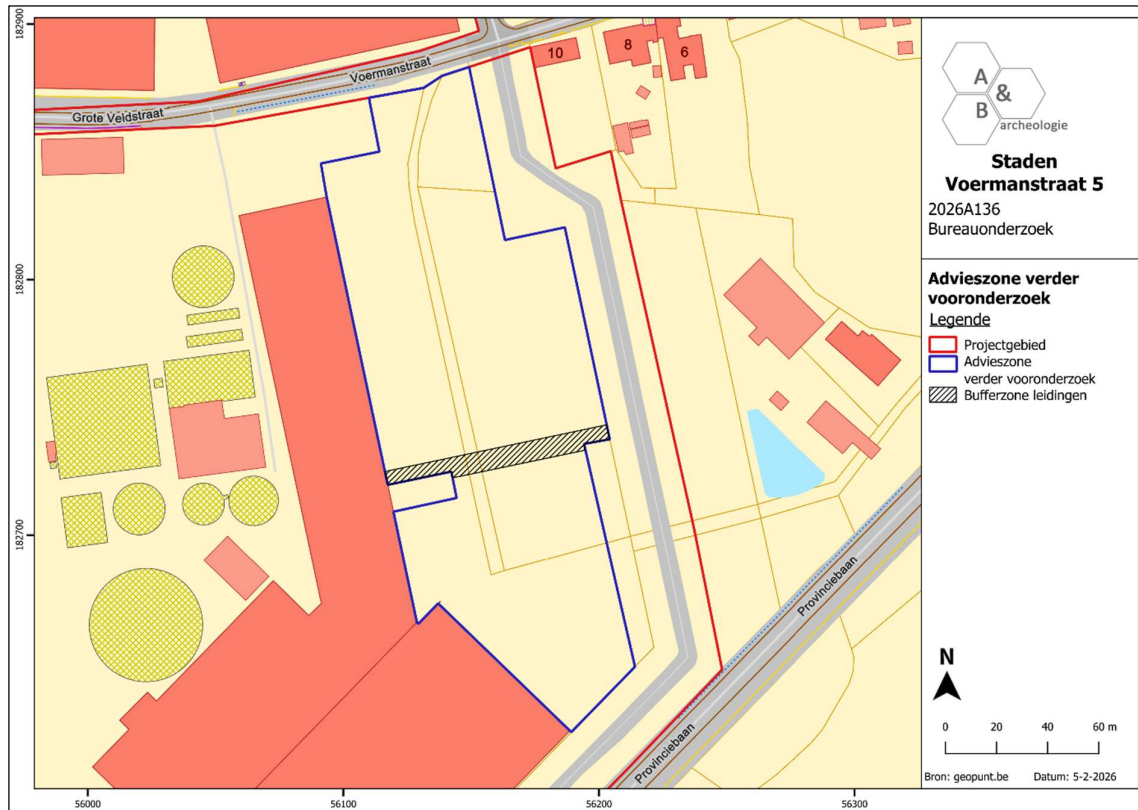
Oppervlakte bodemingreep: ca. 17.695m²

Kadastergegevens: Staden, afdeling 1, sectie B, perceelnummers 287B, 288, 289A, 331F, 347A, 353M, 360/2B, 360/2E, 562F, 572M, 572T, 574L, 574M, 1604A, 1605A

Het grootste deel van het plangebied blijft ongewijzigd en dient niet verder onderzocht te worden. Enkel in het zuidoostelijke gedeelte van het plangebied (ca. 17.695m²) worden bodemingrepen gepland. Deze zone komt in aanmerking voor verder vooronderzoek. Doorheen deze zone loopt een oost-west georiënteerde, 2m brede sleuf met diverse leidingen, waaronder een hoogspanningsleiding. Deze zone dient, inclusief een buffer errond (ca. 615m²), gemeden te worden tijdens het proefsleuvenonderzoek. De onderzoekbare zone heeft bijgevolg een oppervlakte van ca. 17.080m².

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied en de advieszone voor verder vooronderzoek op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Aanduiding van het plangebied en de advieszone voor verder vooronderzoek op het kadasterplan (detail) (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven die betrekking hebben op het uit te voeren proefsleuvenonderzoek:

- Wat is de bodemopbouw?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Zijn er sporen aangetroffen die gelinkt kunnen worden aan de wegen die op de historische kaarten worden aangeduid in het oostelijke en zuidelijke deel van het plangebied?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Kan de optie *in situ* behoud gehanteerd worden?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het projectgebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden/aandachtspunten

Voor de start van het verder vooronderzoek dient het terrein vlot toegankelijk gemaakt te worden en dienen alle obstakels verwijderd te zijn.

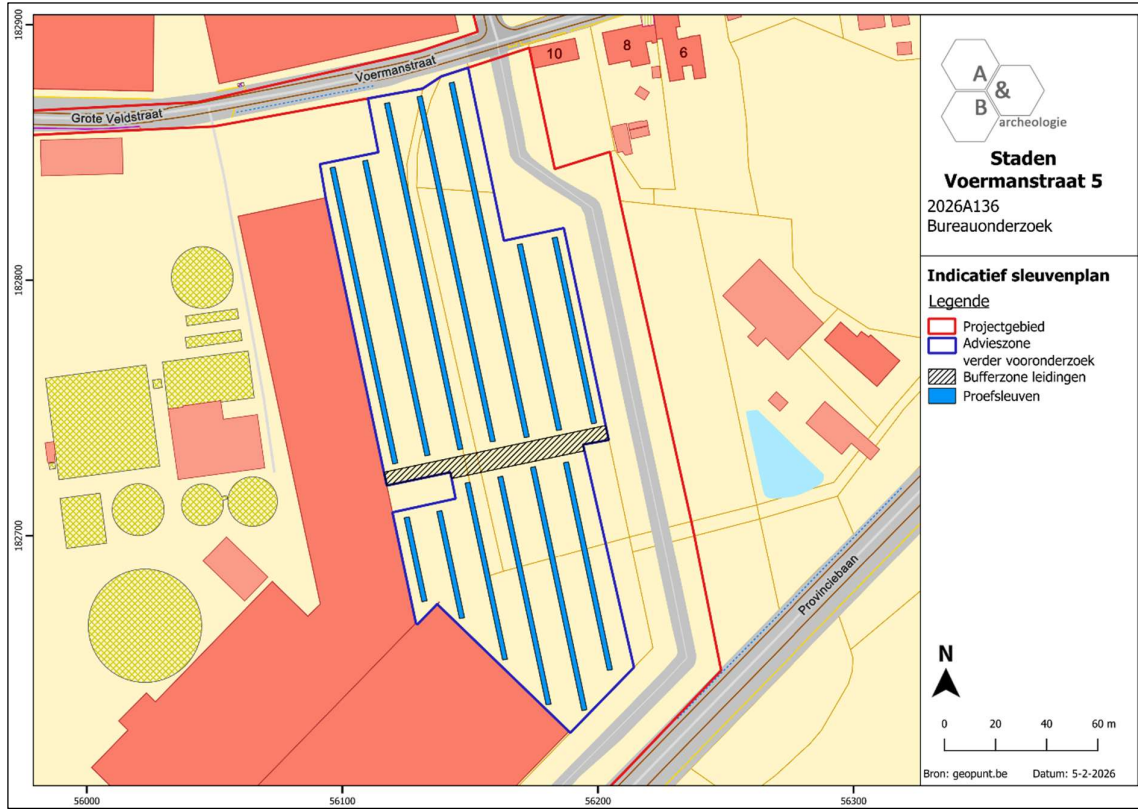
Doorheen de advieszone voor verder vooronderzoek loopt een oost-west georiënteerde, 2m brede sleuf met diverse leidingen, waaronder een hoogspanningsleiding. Deze zone dient, inclusief een buffer errond (ca. 615m²), gemeden te worden tijdens het proefsleuvenonderzoek. De onderzoekbare zone heeft bijgevolg een oppervlakte van ca. 17.080m².

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. **De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en zijn noordnoordwest-zuidzuidoost georiënteerd, mee met de lengterichting van het plangebied. Indien de oude wegen archeologisch bewaard zijn in de bodem, wordt minstens 1 sleuf met west-oost oriëntatie aangelegd die de noord-zuid lopende voormalige weg dwarst.** Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 1.708m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 427m², door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 2.135m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 3 Indicatif sleuvenplan, geprojecteerd op de kadastrakaart (bron: geopunt.be).

Figuur 4 Indicatif sleuvenplan, geprojecteerd op de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

Figuur 5 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 100 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op (lichte) zandleem- of lemige zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.